

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЗОУ СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 44 (903)

Субота, 1 лістапада 1952 года

Цана 50 кап.

Работнікі літаратуры, мастацтва і кінематаграфіі! Нястомна павышайце ідэйны і мастацкі ўзровень сваёй творчасці! Стварайце творы, вартыя нашага вялікага народа!

З Заклікаў ЦК КПСС да 35-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Актывізаваць падрыхтоўку да дэкады

XIX з'езд партыі паставіў перад савецкім народам і народамі свету новыя пачынальныя вехі ў камунізм. Новы прыклад творчых сілаў нашоў у сэрцы савецкіх людзей, якія яшчэ больш самааддана працуюць для росквіту сваёй Радзімы.

Работнікі мастацтва Савецкай Беларусі працуюць сёння з творчым уздымам, рыхтуючыся да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва. З велізарным хваляваннем чакаюць яны таго дня, калі выступіць у сталіцы нашай Радзімы — Маскве. Дваццаць год, што прайшлі з дня першай дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве, былі перыядам далейшага росквіту сацыялістычнай культуры БССР, нягледзячы на ​​чорнае ліхалецце гітлераўскай акупацыі і дзюкі час вайны. Нашы пісьменнікі, драматургі, мастакі і кампазітары за гэты час дамагліся значных поспехаў. Нашым работнікам мастацтва сапраўды б'еце што паказаць роднай Маскве, і зараз трэба толькі прылагодзіць ўсе сілы, каб прызначаны да паказу на дэкадзе творы дасягнулі да высокага ідэа-мастацкага ўзроўню.

А гэта ў значнай ступені будзе залежаць і ад таго, наколькі паспяхова падрыхтоўца да дэкады не ўдзельнікі. Гэтая падрыхтоўка набывае сёння важнейшае значэнне, калі ўлічыць, што да дэкады засталася на сутнасці толькі тры месяцы, а зрабіць трэба яшчэ шмат чаго.

Параўнальна лепш падрыхтаваліся тэатры. Гатовы ўсе чатыры дэкадныя спектаклі ў тэатры імя Якуба Коласа; два спектаклі з трох пастаўлены ў тэатры оперы і балета; два з пяці падрыхтаваны ў тэатры імя Янкі Купалы. Толькі ў Рускай драматычным тэатры БССР пастаўлены ўсяго адзін спектакль, прызначаны для паказу ў Маскве («Варвары»), ды і той шчы не на належным узроўні.

Вельмі дрэнна, што Рускае тэатр не дазваляе ацягнуць падрыхтоўку савецкіх дэкадных спектакляў, а пачаў у першую чаргу ставіць класічныя п'есы. Відомы, што імяна савецкіх спектакляў будзе вызначаць ідэйнае і творчае аблічча тэатра. І таму перш за ўсё трэба было-б рыхтаваць спектаклі на тэмы нашага жыцця, каб яшчэ да а'езд у Маскву яны былі сыграны шмат разоў з мэтай замацавання, праверкі іх якасці і абмеркавання з гледачамі, а калі спатрэбіцца і ў дэкададзі. Спектакль павінен дасягнуць адстаіцца, раней чым паказаць яго маскоўскаму гледачу. Але як-жа ён можа дасягнуць, калі Рускае тэатр, напрыклад, савецкія спектаклі («Людзі на рыштванях» В. Палескага і «Калі разыходзіцца шляхі» А. Маўзона) вышпунціць у лепшым выпадку за паўтара месяца, а то і за месяц да дэкады?

Такое-ж становішча і з операй «Дзяўчына з Палесся» Я. Цікоцкага. Опера, а тым больш арыгінальная, патрабуе непараўнальна большага часу для пастаўкі. Тым не менш тэатр оперы і балета вельмі марудна рыхтуе гэтую пастаўку і маркуе выпусціць яе не раней студзеня 1953 года. У студзені будзе вышпунчаны і апошні дэкадны спектакль у тэатры імя Янкі Купалы.

Кіраўніцтва тэатраў павінна перагледзець графік пастаўкі дэкадных спектакляў з тым, каб паскорыць іх выпуск. Але дрэнна будзе, калі тэатры, выпусцішы той ці іншы дэкадны спектакль, абмяжуюцца ацэнкай толькі прыёмнай камітэ. Аб гэтых спектаклях павінна сказаць сваё слова і грамадскасць рэспублікі, глядач.

Таму кожны дэкадны спектакль неабходна абмеркаваць на канферэнцыі гледачоў. Варта было-б таксама ў кожным тэатры наацэніць кнігі вольгукі, у якіх калектывы часта знаходзілі-бы слушныя, калектывныя заўвагі гледачоў па спектаклях. Нарэшце, павінны адгартваць сваю ролю і мастацкія саветы, якія ў большасці тэатраў працуюць дрэнна і існуюць фармальна.

Кожны дэкадны спектакль павінен мець свой грамадскі напярар.

Значна горш разгорнута падрыхтоўка да дэкады ў Савецкае мастакоў і ў асобных мастацкіх калектывах. Да гэтага часу няма амаль ніводнай закончай карціны і скульптуры, якія рыхтуюцца для дэкадны мастацкай выставкі ў Маскве. У Савецкае мастакоў БССР яшчэ не выкаранена келійнасць і баялівасць творчай крытыкі. У праўленні Сяюза ў свой час быў добры намер арганізаваць творчым

дэкадному мастакам, пачынаючы з абмеркавання іх эскізаў, малюнкаў, работ непасрэдна ў майстэрнях. Але далей намераў справа не пайшла. Гэтым у значнай меры тлумачыцца маруднасць работы мастакоў над новымі творамі. Рэспубліканская выстаўка дэкадных твораў адкрыецца толькі ў канцы снежня, фактычна за месяц да выставкі ў Маскве. Месяц — тэрмін недастатковы, каб усебакова можна было абмеркаваць гэтую выставку ў Мінску, зрабіць адпаведны выбар і неабходную падрыхтоўку асобных твораў.

Праўдзёна Сяюза застаецца толькі спадзявацца, што мастакі і скульптары мабільваюць усе сваю творчую энергію і дадуць такія творы, якія не спатрэбіцца далейшага дапрацоўкі і якія на праву зоймуць сваё месца на дэкаднай выставцы.

Больш актыўна праходзіць падрыхтоўка да дэкады ў Савецкае кампазітараў. На музычных «серадах» абмеркавана даволі значная колькасць твораў, прызначаных для выканання ў дні дэкады. Сур'ёзныя і канкрэтныя заўвагі атрымалі на сваіх творах кампазітары Д. Камінекі, М. Аладаў і другія. Канкрэтная крытыка безумоўна дапаможа кампазітарам зрабіць творы больш дасканалымі і змястоўнымі. Тым не менш Савецкае кампазітараў нясе адказнасць за тое, што рэпертуар Дзяржаўнага і Народнага хораў БССР, аркестра народных інструментаў патрабуе значнага папаўнення за кошт твораў беларускіх кампазітараў. У рэпертуары гэтых калектываў вельмі мала аркіх, прыгожых песень, танцаў і музычных твораў.

Гэта асабліва адчуваецца ў рэпертуары маладога Народнага хора. Надаўна паказаная праграма ні ў якім разе не можа стаць асновай самастойнага дэкаднага канцэрта — настолькі мала там цікавага па зместу і па форме выканання. Мастацкі кіраўнік хора Г. І. Ціговіч самааддана працаваў на арганізацыі калектыва. У гэтым мастацкай самадзейнасці ён знайшоў сапраўды таленавітую моладзь, якая складае сёння надзейную творчую аснову хора. Але зараз пытанне стаіць аб стварэнні цікавай канцэртнай праграмы для дэкады. І тут трэба сказаць адкрыта, што такой праграмы на сутнасці яшчэ няма, калі не лічыць некалькі ўдалых песень. Няма яе па зместу, бо добрых песень і танцаў наогул мала ў рэпертуары, няма і па форме, бо пераважае жанравая аднастайнасць. У рэпертуары хора нестасе жывадушных жартоўных песень, танцаў, частушак, тэатралізаваных нумароў, партызанскага фальклора, тэматычных твораў, якімі, напрыклад, вызначаўся даваенны Беларускі народны ансамбль песні і танца. Па зместу і форме пачынаюць канцэртнай праграмы хору трэба было-б з самага пачатку раўняцца па вопыту такіх калектываў, як Варонежскі, Уральскі народныя хоры, Дзяржаўны рускі хор імя Пятніцкага і другія выдатныя калектывы Савецкага Сяюза, праграмы якіх пабудаваны імяна па прыпынку жанравай разнастайнасці і ў яркай сцэнічнай форме.

Народнаму хору патрабуецца зараз сур'ёзная творчая дапамога, і ў першую чаргу — ад кампазітараў. Патрэбны таксама і рэжысёр-пастаўшчыкі, які павінны знайсці цікавую сцэнічную форму падачы асобных нумароў.

Дзяржаўны хор БССР пад кіраўніцтвам Р. Шырма таксама перажывае яшчэ перыяд арганізацыйнага станаўлення пасля пераезду ў Мінск. Новыя сілы, якія ўдзіліся ў хор, патрабуюць сур'ёзнай работы над сабой, каб арганічна ўвайсці ў харавыя калектывы. І рэпертуар хору патрабуе сур'ёзнага абнаўлення.

Падрыхтоўчай работы яшчэ вельмі многа. Мастацкі савет дэкады і Камітэт па справах мастацтва пры Савецкае Міністраў БССР павінны актывізаваць падрыхтоўку да дэкады, разгарнуць у калектывах дэкадуючы крытыку.

Многія дэкадныя спектаклі, якія пастаўлены ўжо, не абмеркаваны ў калектывах, мастацкае кіраўніцтва тэатраў не ведае іх думкі аб гэтых спектаклях.

Слабае разгортванне крытыкі і самакрытыкі можа нанесці значную шкоду зместу і якасці дэкаднай праграмы.

Справа тэатру кожнага творчага і таленавітага работніка беларускага мастацтва — з максімальным напружаннем сіл выкарыстаць час, што застаецца да дэкады, і ўзорна падрыхтавацца да ўдзелу ў ёй.

Пімен ПАНЧАНКА

Новыя вершы

Апошнія навіны

Да чаго-ж дапытлівай малая
Слаўная дачка расце ў мяне.
Раніцай прыёмнік уключаю,
Тут як тут яна. Не праміне.

Слухаю апошнія навіны —
Не сціхае на зямлі вайна,
У Пхеньяне новыя руіны...
Хмурыся і яна.

Людзі трохгадовага ўзросту
Самыя цікавыя з людзей:
«Што? Чаму?»
Ёй зразумець не проста
Самую прасцейшую з падзей.

«Тата, хто амерыканцы?»
Тата,
А навошта збілі самалёт?
А чаму ў Карзі паліць хаты?
Што такое бомба і налет?»

Сам я на прафесіі настаўнік,
Знаю слоў дакладную вагу,
А дачцы сваёй, малельскай Тані,
Растлумачыць гэта не магу.

Здымак

Я ўбачыў здымак у газете сёння
І зноў адчуў: у небяспечны мір!
... Смысли генералы ў Пентагоне,
Упіліся ў глабус мутнымі вачмі.

Відно на ўсім, з якой яны пароды,
Пагляда іх прагавіты і цяжкі.
На глабусе на ўсіх зямных шыротах
Наколаты драпежныя сцяжкі.

Ляжаць мацерыкі і акіяны...
Мяркуюць гадзі — дзе і што бамбін.
І паралелі, і мерыдыяны
Ім хочацца жалезнымі зрабіць.

Каб шар зямны у краты быў закован,
І ў рабстве жыў пакораны народ.
Значыцца спіс над здымкам надрукаван
Тых, хто плануе атамы налет.

У Карзі б'юць гарматы люта.
Што пра жах вайны сказаць малой?
Акрамя святоняга салота,
Іным грукат невядомы ёй;

Акрамя такога самалёта,
У якім мы з ёй ляцелі ў Крым,
Акрамя ласкавага пілата,
Што цукеркі раздаваў малым.

Недзе нехта прагне нашай смерці,
Раскажу паэзія пра гэта я.
Я дачку гарну бліжэй да сэрца...
Таня, Таня, светлая мая!

Хай цябе ніколі не трывожыць
Горкі сэнс незразумелых слоў.
Знішчыць людзедскі план варожы
Абавязак наш, усіх бацькоў —

Каб ніколі не раўлі на свеце
Жэрлы уолстрытаскіх гармат,
Нават каб не чулі нашы дзеці
Слоў пракрытых — голод, бомба, кат.

Мы бачым іх цяпер усіх без маскі:
І тагаты генералаў, і худых,
І гэтага, што ціпаціна ўказкай
На нашы залатыя гарады.

Падпальшычы з бычынымі ілбамі,
Пара вам значы, што ў нас усюды шмат
Сяброў,
Што нават негры ў Алабаме
Распытваюць цішжом пра Сталінград;

Што ўвесь сумленны свет глядзіць з
надзеяй
На горад самы светлы на зямлі.
Чаго вы варты, планы ліхадзей,
У параўнанні з гэтым?!

А калі
Падпальшычым народы рукі звязуюць
І лёгка уздыхне зямлі прастор,
Абываўшым актам грозна ляжа
І гэты здымак на судзейскі стол.

Ля помніка Купалы

Я люблю гэты помнік прости
Пад высокім зялёным шатром...
І нібы не было тае ростані
Пад аркестра журботны грым.

Ён такі-ж задумены і блізкі,
Быццам песню вось-вось толькі склаў
Пра будоўлі цудоўнага Мінска,
Пра красу нашых велічных спраў.

Не па сэрцу такому паэту
Супакой.
І таму ля яго
Многа смеху дзіцячага, кветак,
А на свята — барвоных сцягоў.

Як любіў ён жыццё гэта светлае!
Палюбіць навучыў і другіх.
Пазірае з усмешкаю ветлаю
На мічаня ён —
Жывы на жывых.

Вуць юнак і дзяўчына кіруюцца
У зялёную зацень алей.
Хай сабе на здароўе мілуецца!
Грымні, радыё, веселай

Пра лянок, пра лянок той, чысты,
Неўміручы ягоны лянок!
Вечарае.
Зара урачыста
Ускладае на бронзу вянок.

Я гляджу на аблічча роднае,
Песню славы складаю з зарок:
— Ты заўсёды, пясняр наш, з народам
быў
І народ будзе вечна з табой.

Будаўніцтва вышэйшых навучальных устаноў

З кожным годам у рэспубліцы павялічваецца колькасць вышэйшых навучальных устаноў. У гэтым годзе Мазырскі настаўніцкі інстытут рэарганізаваны ў педагагічны. На першы курсе інстытута прынята 175 студэнтаў, з іх 100 чалавек — на аддзяленні рускай і беларускай моваў.

Шырокія планы будаўніцтва вышэйшых педагагічных устаноў на 1953 год. Для гэтай мэты ў рэспубліцы будзе выдаткавана каля 10 мільянаў рублёў. У цэнтры Мінска — у раёне Круглай плошчы — будзе пабудаваны Педагагічны інстытут замежных моваў і інтэрнат для студэнтаў на 400 чалавек. Мяркуюцца закончыць будаўніцтва новага вучэбнага корпуса для Магілёўскага педагагічнага інстытута.

У Мінску па рашэнню Міністэрства вышэйшай адукацыі Сяюза ССР будзе адкрыта новая вышэйшая навучальная ўстанова — інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі. Распрацоўваюцца праекты будаўніцтва вучэбнага корпуса, а таксама інтэрната і клуба для студэнтаў гэтай навучальнай установы.

Значныя будаўнічыя работы праводзяцца ў Беларускім політэхнічным інстытуце імя І. В. Сталіна. Расшыраецца галоўны вучэбны корпус, дабудовваюцца два крылы, у якіх размесцяцца лабараторыі і кабінеты раду факультэтаў інстытута.

У Мінску па рашэнню Міністэрства вышэйшай адукацыі Сяюза ССР будзе адкрыта новая вышэйшая навучальная ўстанова — інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі. Распрацоўваюцца праекты будаўніцтва вучэбнага корпуса, а таксама інтэрната і клуба для студэнтаў гэтай навучальнай установы.

Значныя будаўнічыя работы праводзяцца ў Беларускім політэхнічным інстытуце імя І. В. Сталіна. Расшыраецца галоўны вучэбны корпус, дабудовваюцца два крылы, у якіх размесцяцца лабараторыі і кабінеты раду факультэтаў інстытута.

У Мінску па рашэнню Міністэрства вышэйшай адукацыі Сяюза ССР будзе адкрыта новая вышэйшая навучальная ўстанова — інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі. Распрацоўваюцца праекты будаўніцтва вучэбнага корпуса, а таксама інтэрната і клуба для студэнтаў гэтай навучальнай установы.

Значныя будаўнічыя работы праводзяцца ў Беларускім політэхнічным інстытуце імя І. В. Сталіна. Расшыраецца галоўны вучэбны корпус, дабудовваюцца два крылы, у якіх размесцяцца лабараторыі і кабінеты раду факультэтаў інстытута.

У беларускім адзеле „Кніга-пошта“

У памішканне беларускага рэспубліканскага аддзела «Кніга-пошта» паштальён прынёс чарговую карэспандэнцыю. Не толькі ў Беларусі, а з розных канцоў нашай неабсяжнай краіны пішучы сюды чытачы. Адных цікавіць новыя творы беларускіх пісьменнікаў, другіх — сельскагаспадарчая літаратура, трэціх — палітычная.

Намеснік загадчыка аддзела Валяціна Васільеўна Касаткіна разарвала першы канверт. «Я працую на будаўніцтве Куйбыўскай гідрэлектрастанцыі, — піша ў п'сьме І. Кароткі. — Я часта чую па радыё, чытаю ў цэнтральных газетах вершы беларускага пясняра Якуба Коласа. Мне вельмі падабаюцца яго творы. У іх услаўляецца шчаслівае, радаснае жыццё савецкіх людзей пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі. Вершы Коласа натхняюць нас, будаўнікоў, на самаадданую працу, клічуць нястомна ісці ўперад, да камунізму. Прашу высласць мне поўны збор твораў майго любімага пісьменніка Якуба Коласа».

Зараз, напярэдадні 70-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа, асабліва вялікі попыт на яго творы. Перад намі — пісьмо чытача Міхаіла Пальчэўскага з Іваніўскага раёна Курскай вобласці.

«З вялікай цікавасцю прачытаў я творы Якуба Коласа «Дрыгва», «Адплата», «Рыбакова хата» і другія, — піша тав. Пальчэўскі. — З іх я даведаўся аб гераічнай барацьбе беларускага народа ў часы грамадзянскай і Вялікай Айчыннай вайны, аб цяжкім жыцці сялян у Заходняй Беларусі ў гады панавання там польскіх панцоў. Я хацеў-бы мець у сваёй асабістай бібліятэцы поўны збор твораў Якуба Коласа на беларускай мове і таму вельмі прашу высласць мне гэтыя кнігі».

Поўны збор твораў Якуба Коласа прасяць прывесці чытачы В. Турбін (г. Масква), Н. Войтка (г. Херсон), А. Рэйс (г. Елагва, Латвійская ССР), Н. Плавінскі (г. горада Удмурцка-Молатаўскай вобласці і многія, многія другія. Просьбы ўсіх чытачоў выконваюцца спецаасова.

За апошні час рэспубліканскі аддзел «Белкіжжультгандлю» «Кніга-пошта» высласць чытачам Савецкага Сяюза каля 300 кніг камплектамі тамоў і паасобку народнага паэта Беларусі.

Песні самадзейных кампазітараў

Творчыя актыўнасць працягваюць самадзейныя кампазітары Баранавіцкай вобласці.

П. Касач напісаў на тэкт М. Ісакоўскага лірычную песню «Где ты, лето знойное» і гераічную беларускую песню на тэмы Вялікай Айчыннай вайны.

На ўласныя тэксты «Паходная піонерска», «Дзявоцкая лірычная» і «Радзіма» стварыў песні Р. Галавасіківа.

Новыя песні напісалі Н. Бабко («Добры дзень» — на словы А. Астрэйкі) і П. Шэўка («Песня аб шчодрым лесе» — тэкт Р. Галавасіківа).

РАМАН І. ШАМЯКІНА НА БАЛГАРСКОЙ МОВЕ

Выдавецтва «Народна культура» (Сафія) выдала на балгарскай мове раман Івана Шамякіна «Глыбокая плынь». Пераклад з рускага выдання зроблены Кірылам Анг. Георгіевым. Тыраж кнігі — 5 тыс. экз.

ЛЯ ПРЫТОКА НЁМАНА

Таўкуны, Ведравічы, Рыбакі, Старына... Гэта назвы вёсак, размешчаных абодва б'які ракі Моўчалы — левага прытока Нёмана. Многа год без ніякай карысці цякла яна павольна між крутых берагоў, праз лясы і балоты, хмызнякі і сенажыткі. Там-сям стаяў на ёй стары, падгніты валыны млын, сядзеў над рэчкай з вудачкай рыбак.

Зусім змяніліся гэтыя мясціны пры савецкай уладзе, калі Заходняя Беларусь назаўсёды пазбаўлася ад гора і галечы, ад бяды і бяхлеб'яцы. Ажылі зараз, абудзіліся гулам машын, бадзёрымі песнямі берагі Моўчалы. Тут, ля вёскі Навасёлкі, з вясня гэтага года пачала будавацца Навасёлкаўская міжкалганная гідрэлектрастанцыя. Сюды прыйшлі людзі з усёго раёна — юнакі, дзяўчаты, пажылыя калгаснікі, каб унесці свой уклад у гэтую, здаецца малую, але такую важную будоўлю. Людзі ганарыцца тым, што яны будуць электрастанцыяй, якая дасць святла 52 вёскам — тым вёскам, дзе трынаццаць год таму нааду у маленькіх, згорбленых хатках дыміліся смалякі. Зараз гэта амаль што ўсе новыя вёскі, з прыгожымі, светлымі дамамі, пабудаванымі ўжо пры савецкай уладзе, дзякуючы яе дапамозе.

На месца будоўлі прыйшла навішая саавецкая тэхніка. Тут працуюць транспарцёры, бетонымашалкі, электранасосы, цыркуляры, саманалы, бартавыя грузавікі, пад'ёмнікі. Не паціпаюцца калгаснікі работай магутнага аграгата «СУТА-1-106», які можа капачь катлаваны, насыпаць

земляныя плаціны, раскарчоўваць пні. Ён замяняе працу 300 чалавек.

— Сааўна папрацаваў трактарыст аграгата тав. Манікін, — гаворыць начальнік будоўлі Вячаслаў Аляксеевіч Ермаловіч. — Днём і ноччу працаваў ён, каб свечасова выкапаць катлаван пад памышканне ГЭС і перакрыць раку плацінай.

Усе старанна працуюць на будоўлі, усе перавыконваюць нормы. На паўтары дзве нормы ў дзень выконваюць шафёры Нікалай Варава, Уладзімір Ганчарук і Уладзімір Бурак, якія падвозяць цэглу, каменні, дэсаматарыя. Круглыя суткі не адходзіць ад лагамабіля часовай электрастанцыі матарыст Ілья Мацукевіч. Электранасосы, бетонымашалкі, камнедробіцкі патрабуюць энергіі.

— Стане лакамабіль, не дасць электраэнергіі — план парушыцца, абавязальства сваё не выканам, — гаворыць тав. Мацукевіч. — Мы-ж слова далі зладць ГЭС да Дня Сталінскай Канстытуцыі. І стрымаем яго, павінны стрымаць...

На месцы будоўлі ўжо выкапаны водаасховішча, адводны канал, насыпаная плаціна. Зараз узводзіцца будынак памышкання гідрэлектрастанцыі. У хуткім часе пачнецца ўстаўка турбін.

На будоўлю прыходзіць усё новае і новае людзі. Тут можна сустрэць калгаснікаў з сельгасарцелай імя Чапаева, імя Карла Маркса, «Маладая гвардыя», «Перамога», «10-годдзе ўз'яднання БССР» і іншых.

Вось каля транспарцёра працуюць дзяўчаты з брыгады Шыны Клімец. Спрытна ходзіць па палатну транспарцёра ўгару. Амаль усе дзяўчаты з вёскі Таўкуны — адной з брыгад убудованага калгаса «Маладая гвардыя». Вёска гэтая ў час Айчыннай вайны была дашчэнту спалена гітлераўскімі захопнікамі. Люта распаўсюдзіліся фашысты з сям'яй партызан — дзесяткі людзей былі забіты і шпалены ў агні. Многа крымі, слёз і гора чалавечага несла тады ў Нёман рака Моўчалы. Савецкая ўлада не пакінула ў бядзе сялян. Сёння абодва шырокіх вуліц тут стаяць новыя прыгожыя дамы, ля якіх любюцца пасаджаны маладыя сады, дэкаратыўныя дрэўцы.

— А хутка яшчэ прыгажэйшай будзе наша вёска, — гаворыць Шына Клімец. — Хутка ляпачкі Ільча зальюць яркім святлом нашы дамы і вуліцы.

— Тады, дзяўчаты, абавязкова сеткавы ляпавыя радыёпрыёмнікі купім, — дадае яе сяброўка Марыя Кардаш.

... Ні ў дождж, ні ў туман не спыняюцца работы на рацэ. Людзі працуюць у дзве змены, пры любым надвор'і.

— Не астанем ад будаўнікоў гідрэлектрастанцыі «Дружба народаў», — гаворыць новавасёлкаўскія будаўнікі. — Усе сілы выкладзем да таго, каб як найхутчэй пусціць у ход электрастанцыю.

В. ШЫМУК.

Навасёлкі
Дзялаўскага раёна

Абласны аддзел мастацтва

Абласны аддзел мастацтва — дзяржаўны орган, які павінен клапаціцца аб развіцці професійнага і самадзейнага мастацтва ў вобласці, заахвочваць усе новыя ў гэтай галіне, кіраваць работай творчых арганізацый, мастовых мастацкіх навучальных устаноў, наладжваць канцэрты, выступленні гасцёрных калектываў майстроў мастацтва і інш.

У кожнай-жа вобласці аддзелам мастацтва распісаныя выконваюцца гэтыя важнейшыя абавязкі? Азімаем у работу некаторыя абласныя і раённыя цэнтры. Так, загадчык Брэсцкага абласнога аддзела тав. Нікіцін чытае лекцыі работнікам мастацтва, наведвае майстарскія заняткі і цікавіцца іх будучымі кар'яерамі. Тав. Кірын (Баранавічы) дапамагае Дому народнай творчасці ў падрыхтоўцы абласнога агляду мастацкай самадзейнасці. Загадчыкі аддзелаў прымаюць новыя спектаклі абласных тэатраў, дапамагаюць наладжваць марксісцка-ленінскую вучобу кадраў. Значная ўвага ў Гродна і Баранавічах аддаецца стварэнню лабеленаў, прывесчаных І. В. Сталіну.

Аднак многае і вельмі важнае аддзелам мастацтва яшчэ не робіцца. Багатае культурнае жыццё вобласці часта застаецца па-за іх увагай.

Аддзел мастацтва недавальняюча кіруеў стаяцарнамі тэатрамі. Гэта ў першую чаргу адносіцца да Гродзенскага аддзела мастацтва (загадчык тав. Іваноўскі). Гродзенскі драматычны тэатр у мінулым сезоне быў дзведзены сваімі няўдалымі кіраўнікамі — дырэктарам Н. Анісімавым і галоўным рэжысёрам І. Паронавым — да цяжкага становішча. Тэатр не падрыхтаваў да летніх гастрольў і асабліва да творчай справаздачы ў сталіцы Савецкай Беларусі, дзе большасць спектакляў гродзенцаў была пазказана на нізкім узроўні і адмоўна ацэнена грамадствам. З гастрольў калектыву вырнуўся на базу з фінансавымі дэфіцытам, без рэпертуара. З вялікім спазненнем, непадрыхтавана тэатр пачаў асенне-зімовы сезон слабым спектаклем «Навардані».

Аддзел мастацтва, маючы ў вобласці толькі адзін тэатр, правіць поўную аб'явавадзіца да згоднага і прапанаванага калектыва, у якім ёсць вопытныя майстры і таленавіты моладзь: па сутнасці, ён прыкравіў аб'явавадзіца аб'явавадзіца дырэктара.

Сама кіруе адзіным у вобласці тэатрам загадчык Пінскага аддзела мастацтва (ён-жа і дырэктар тэатра) тав. Росікаў. Дастаткова скажаць, што тэатр дрэнна правіць гастроль на Украіне, вырнуўся ў Пінск са значным дэфіцытам. Тав. Росікаў не пакапаціўся аб капітальным рамоне памішканна.

Не наладжана планавая арганізацыя гледача. Часта не ўлічваюцца яго сапрапраправаванні, эстэтычны густ.

Ва ўсіх гэтых справах абласны аддзел мастацтва яшчэ не праўляючы свайкі кіруючай ролі, а часта нават п'ятуцца ў хвасце безападарнакіх тэатральных адміністрацарараў.

У даіўным становішчы знаходзіцца Брэсцкі аддзел мастацтва, які ў дачыненні да тэатра імя ЛКСМБ займае ролю старонняга назіральніка. Тав. Нікіцін назав не з'яўляецца членам мастацкага савета тэатра. А між тым, дапамога аддзела ў творчай рабоце калектыва і асабліва ў наладжванні сувязі з гледачом вельмі патрэбна.

У час гастрольў Пінскага і Гродзенскага тэатраў у Мінску па іх спектаклях былі зроблены прычытныя крытычныя аўтані. Хібы іх спектакляў былі адзначаны і ў загадзе Камітэта па справах мастацтва пры Савеце Міністраў БССР. З крытыкай згадзіліся кіраўнікі тэатраў і абласных аддзелаў мастацтва. Аднак прызначне крытыкі пакуль што застаецца декларатывным. Спектакль «Сведціць, ды не грое», нягледзячы на законнае патрабаваенне крытыкі і грамадскаці аднавіць зроблены рэжысёрам купюр, быў паказаны ў пачатку сезона ў такім-жа выглядзе, як і ў Мінску. У пастаноўцы беларускіх класічных камедый «Паўліна» і «Пінская шляхта» (Пінскі тэатр) так і застаецца вонкавая камедыйнасць і элемент трушчавы, які спрашчаюць змест класічных твораў і іх вострую сацыяльную накіраванасць.

Абласны аддзел мастацтва і кіраўнікі тэатраў не пакапаціліся аб тым, каб крытыка спектакляў стала дзейным сродкам палепшання ўсёй творчай работы калектываў пасля гастрольў у сталіцы.

Па-рознаму праўляюцца роля аддзелаў мастацтва ў кіраўніцтве самадзейнасцю і развіццём народнай творчасці.

Важнейшай задачай цяпер з'яўляецца падрыхтоўка дэкадных выстаўкі народнай творчасці, павышэнне культуры і майстарства кіраўнікоў турткамі ўсіх жанраў, а таксама павышэнне ідэяна-мастацкай якасці рэпертуара гэтых турткаў, творчая дапамога кампазітарам і мастакам, палепшэнне работы тэатраў народнай творчасці.

Аддзел мастацтва аддаў значную ўвагу падбору экспанатаў — разбы па дрэву, вышыўкі, ткацтва, інструстаці і жывапісу — да Усерасійскай выстаўкі. Аднак другім важнейшым галінам народнай творчасці аддзела значна меншая ўвага.

Так, напрыклад, тэатр народнай творчасці, які быў у Гродна, па сутнасці спыніў сваё існаванне пры маўляўнай згодзе аддзела мастацтва.

Вялікая адказнасць ускладаецца на аддзел мастацтва ў тых гарадах (Брест, Гродна, Баранавічы), дзе ёсць калектывы професійных мастакоў, якія павінны ўдзельнічаць у дэкадах беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве. Аднак, як выветалілася, тут яшчэ няма закончаных работ, якія па сваёму зместу і майстарству задавальнялі-б высокія запатраба-

ванні і маглі быць экспанаваны на дэкадных выстаўках. Мастакі абласных цэнтраў вельмі ахапляюцца пейзажным жывапісам, у якім яшчэ ачаваюцца суадносіны адносна да прыроды. Так, напрыклад, пейзаж ракі Неман мастака Дмухалы (Гродна) мог быць створаны і ў канцы мінулага стагоддзя — настолькі ён далёкі ад сучаснасці. Мастак не зацікавіўся тым новым, што з'явілася на берагах і плёсе Немана ў цяляваены час. Гэта неадхоп не толькі адной работы Дмухалы, але і шэрагу карцін другіх мастакоў.

Няма ў абласных яшчэ значных сюжэтных кампазіцый аб жыцці і творчай дзейнасці савецкіх людзей, аб велізарных поспехах нашага народа ў будаўніцтве камунізма. Некаторыя аддзелы мастацтва замест актыўнай дапамогі мастакам праўляюць аб'явавадзіца да іх творчасці. А загадчык Баранавіцкага абласнога аддзела тав. Кірын на працягу доўгага часу выдзе спрэчкі з упавінаважаным Саюзам мастакоў ІІ. Дурнымым аб правах і абавязках кожнага з іх, забывшыся на галоўнае — на неабходнасць больш плённа рыхтавацца да абласной і рэспубліканскай выставак выяўленчага мастацтва.

У абласных і асабліва ў раённых цэнтрах вельмі рэдка бываюць змястоўныя тэматычныя канцэрты калектываў і салістаў філармоній і Белдзяржэстрады. Даволі часта тут гастрольююць розныя калектывы з візімі Белдзяржэстрады і Ураўлення дзяржцыраў.

Аддзел мастацтва не толькі пасправадзіма не змагаюцца з эстрадна-цырковай калтурай, але ў радзе выпадкаў нават патураюць ёй. Абласны аддзел не маюць планаў мастацкіх выступленняў прыведзых професійных калектываў і артыстаў не толькі ў раённых, але і ў абласных цэнтрах. А такія планы, свечасю ўзгодненыя з філармоніяй, Белдзяржэстрадай, сталічнымі тэатрамі і Камітэтам па справах мастацтва, значна дапамагі-б павысіць ролю нашых творчых калектываў у камуністычным выхаванні працоўных.

Абласны аддзел мастацтва ўскладае значна ўвага з боку Камітэта па справах мастацтва пры Савеце Міністраў БССР і абласных выканаўчых камітэтаў. У Камітэце за апошні час не заслухоўваліся справаздачы аб рабоце аддзелаў мастацтва.

Не наладжаны дэкавыя ўзаемаадносіны паміж аддзелам мастацтва і абласнымі аддзеламі кінафілмці і культаветных устаноў.

На абласны аддзел мастацтва ўскладаецца важнейшая дзяржаўная задача. Каб іх паспяхова выканаць, неабходна перабудова работы гэтых устаноў у адпаведнасці з задачамі, якія пастаўлены перад савецкім мастацтвам ХІХ з'ездам партыі, у адпаведнасці з узростным культурным угрофем народа.

ЗБОР ТВОРАЎ ПАЭТА

Да юбілея народнага паэта Беларусі Якуба Коласа Дзяржаўнае выдавецтва БССР заканчвае выданне збора яго твораў у васьмі тамах.

Збор твораў Коласа — гэта найлепшая справаздача паэта аб прааробленай працы перад сваім народам.

Два першыя томы ўключаюць у сябе вершы і вершаваныя апавяданні. У першы том уваходзяць вершы дакастрычніцкага перыяду.

Другі том адкрываецца напісаным у 1917 годзе вершам «Да працы!». Гэтым палымным заклікам да працы, да подвігаў у імя новага, савецкага жыцця прасякнуты ўсе вершы тома. Тут творы, якія гарача ўслаўляюць савецкую Радзіму, Камуністычную партыю, вялікага правядыра народаў таварыша Сталіна.

У трэці том уваходзяць апавяданні паэта дакастрычніцкага і савецкага перыяду. Дакастрычніцкага апавяданні даюць шмат жыўых карцін дзякага, паднявольнага жыцця працоўнага сялянства Беларусі пад прыгнётам царызма.

У апавяданнях паслякастрычніцкага перыяду Колас паказвае новага чалавека, барацьбіта за савецкі лад жыцця. У гэты час Колас напісаў сваё апавяданне «Сяргей Карага», дзе ўпершыню ў беларускай літаратуры створаны вобраз камуніста.

Чацверты том складаюць манументальныя паэмы «Новая зямля» і «Сымон-Музыка».

Пяты том складаецца з трылогіі

«У палескай глушы», «У глыбі Палесся» і «На ростанях». У цэнтры трылогіі — вобраз інтэлігента, настаўніка Лабановіча, які, трапіўшы ў глухую палескую вёску перад пачаткам рэвалюцыі 1905—1907 гг., убаціў непрыгадую карціну невыносна-цяжкага становішча беларускага сялянства, бязлітаснага прыгнёту яго з боку памешчыкаў, карціну страшэннай адсталасці і бескультурыя беларускай вёскі. Даючы яркі псіхалагічны вобраз Лабановіча, пісьменнік паказвае, як ён паступова пачынае разумець, што не асетніцтвам, а рэвалюцыяй можна палепшыць становішча сялянства.

У шосты том уваходзяць апавесці «На прасторах жыцця», «Адшчанец», «Дрытва». Героі гэтых апавесцей — актыўныя ўдзельнікі барацьбы

за савецкую ўладу і будаўнікі сацыялізма.

Сёмы том складаюць паэмы «Рыбакова хата», «Суд у лесе», «Адплата». Эпічная паэма «Рыбакова хата», пачата ў 1940 і закончаная ў 1947 годзе, прысвечана тэме вызвалення працоўных Заходняй Беларусі ад польскіх паноў, уз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Савецкай дзяржаве. Паэмы «Суд у лесе» і «Адплата» паказваюць гераічную барацьбу беларускага народа супраць фашысцкай заахвоінікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Згодна рашэнню прэзідыума Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР, будзе выданы васьмю том твораў, у які ўвойдуць драматычныя творы, публіцыстычныя і крытычныя артыкулы Я. Коласа.

„Справа аб селяніне Канстанціне Міхайлаве Міцкевічу..“

З архіўных матэрыялаў

Жыццё і творчасць народнага паэта БССР Якуба Коласа з'яўляецца выдатным прыкладам самаадданага служэння свайму народу. З першых крокаў літаратурнай і грамадскай дзейнасці, якія пачыналіся ў умовах нарастання буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1905 года, Колас — у той час малады выскювы настаўнік — уключваецца ў актыўную барацьбу за вызваленне свайго народа з-пад прыгнёту самадзяржаўя, супраць памешчыкаў і капіталістаў.

У 1905 годзе ён прымае ўдзел у Барышчэ-скай вёскай Пінкавічы супраць памешчыка Скірмута. За «зубуджэнне страцей народных» паэта ў выглядзе пакарэння пераводзяць з Пінкавіцкага ў Верхнемяскае народнае вучылішча Ігуменскага павету.

Пат наладжвае сувязь з перадавымі ў палітычных адносінах настаўнікамі і прымае актыўны ўдзел у арганізацыі і правядзенні Устаноўчага сходу настаўнікаў Мінскай губерні, які адбыўся ў ліпені 1906 года на радзіме паэта — у сяле Мікалаеўшчына. Сход быў выкрыты паліцыяй, яго ўдзельнікі звольнены з займаемых пасадаў і аддзены пад нагляд паліцыі.

У рупкасімым адзеле бібліятэкі Акадэміі навук Літоўскай ССР у Вільнюсе (фонд TV, справа 292) знойдзена копія «Аб'яваваўчага акту аб сялянх Канстанціне Міхайлаве Міцкевічу і інш.», якую Колас пераслаў вядомаму адвакату Ф. Е. Врублеўскаму з просьбай быць абаронцам на судовым працэсе. Гэты дакумент, які складаецца больш трыццаці старонак уборыстага канцільярскага почарку, раскрывае новыя цікавыя факты з біяграфіі Коласа.

Пачынаюцца аб'яваваўчы акт апісаннем абставін, пры якіх адбыўся аррышт удзельнікаў Устаноўчага сходу мінскай групы настаўнікаў у с. Мікалаеўшчына.

«Ноччу з 9 на 10 ліпеня месца 1906 года прыстаў 4 стану Мінскага павету з прычыны наведання зямскага начальніка 6 участка таго-ж павету, а таксама з пацупіўшых да яго, прыстава, агентурных звестак, прыбыў у сяло Мікалаеўшчыну (Нікольск), у памяшканне мясцовага народнага вучылішча, дзе застаў сход, у якім у час прыбыцця яго, прыстава, прымаў ўдзел настаўнікі народных вучылішч...» (далей ідзе пералік усіх удзельнікаў сходу — М. Ц.).

Як відаць з аб'яваваўчага акта, сход, акрамя іншага, паставіў дадучыцца да «Усерасійскага саюза настаўнікаў і дзёноў па народнай асветы».

Азімаючы станюча професійную дзейнасць Усерасійскага настаўніцкага саюза, большасць і ў той-жа час асуджалі яго палітычна няпэўную праграму. Яны ўказвалі, што ў мабілізацыі грамадскіх сіл Саюз можа адыграць сваю арганізуючую і аб'яваваўчую ролю толькі як професійная арганізацыя. Палітычную ж барацьбу павінны весці толькі палітычным партыі. Звяртаючыся да рэвалюцыяна настронных членаў Саюза, ленінская газета «Новая жизнь» пісала ў 1905 г.:

«Патрабуіце і змагайцеся за тое, каб Усерасійскі Саюз ператварыўся ў Саюз чыста професійны. Гэта дае магчымасць усім праўляючым школьнай справы ліціна на професійнай глебе ў адну магутную арганізацыю. І гэты пакладзе канец недапушчальнай у нашы дні палітычнай дучасноўнасці Усерасійскага Саюза».

У святле гэтага выказвання трэба ацаніць станюча той факт, што ўдзельнікі сходу ў Мікалаеўшчыне вялікую ўвагу звярталі імянна на професійную ба-

рацьбу настаўнікаў, аб чым сведчыць іх далейшая дзейнасць. Далучэннем да Усерасійскага Саюза яны хацелі даказаць тое, што адзіным сродкам нашаняльнага і культурнага вызвалення беларускага народа лічылі рэвалюцыяна барацьбу супраць самадзяржаўя і звязалі гэтую барацьбу з усерасійскім вызваленчым рухам. «Гэта было дэманстрацыйнае далучэнне, — успамінае пазней Янка Маўр, — Нас не задавальняла палітычная праграма (Саюза. — М. Ц.), і мы высунулі патрабаваенне, каб кожны выскювы настаўнік павёў актыўную работу ў народзе, згуртаваючы выкол сябе ўсе рэвалюцыянаны элемент».

Удзельнікі Устаноўчага сходу ў Мікалаеўшчыне былі звольнены з настаўніцкіх пасадаў. Супраць іх была ўзбуджана судовая справа. У адказ на звальненне настаўнікаў «Часовае бюро Мінскай групы настаўнікаў» аб'яваваўча і звязалі гэтую барацьбу з усерасійскім вызваленчым рухам. «Гэта было дэманстрацыйнае далучэнне, — успамінае пазней Янка Маўр, — Нас не задавальняла палітычная праграма (Саюза. — М. Ц.), і мы высунулі патрабаваенне, каб кожны выскювы настаўнік павёў актыўную работу ў народзе, згуртаваючы выкол сябе ўсе рэвалюцыянаны элемент».

Удзельнікі Устаноўчага сходу ў Мікалаеўшчыне былі звольнены з настаўніцкіх пасадаў. Супраць іх была ўзбуджана судовая справа. У адказ на звальненне настаўнікаў «Часовае бюро Мінскай групы настаўнікаў» аб'яваваўча і звязалі гэтую барацьбу з усерасійскім вызваленчым рухам. «Гэта было дэманстрацыйнае далучэнне, — успамінае пазней Янка Маўр, — Нас не задавальняла палітычная праграма (Саюза. — М. Ц.), і мы высунулі патрабаваенне, каб кожны выскювы настаўнік павёў актыўную работу ў народзе, згуртаваючы выкол сябе ўсе рэвалюцыянаны элемент».

Удзельнікі Устаноўчага сходу ў Мікалаеўшчыне былі звольнены з настаўніцкіх пасадаў. Супраць іх была ўзбуджана судовая справа. У адказ на звальненне настаўнікаў «Часовае бюро Мінскай групы настаўнікаў» аб'яваваўча і звязалі гэтую барацьбу з усерасійскім вызваленчым рухам. «Гэта было дэманстрацыйнае далучэнне, — успамінае пазней Янка Маўр, — Нас не задавальняла палітычная праграма (Саюза. — М. Ц.), і мы высунулі патрабаваенне, каб кожны выскювы настаўнік павёў актыўную работу ў народзе, згуртаваючы выкол сябе ўсе рэвалюцыянаны элемент».

«Таварышы! Нядаўна саветам Мінскай дыркіх народных вучылішч звольнены з пасады наступны настаўнікі (далей ідзе пералік звольненых. — М. Ц.). Прымаючы тако кае дзеянне Мінскай дыркіх няправільным, бо адміністрацыйна дагэтуль не прадаўлена ім ніякага аб'яваваўчання, Часовае бюро Мінскай групы настаўнікаў выражае глыбоку такую дзённю і горача заклікае членаў групы і ўсіх іншых таварышаў».

Таварышы! Усе настаўнікі імкнуча арганізаваць свой професійны саюз, для таго і наладжваліся з'езды ў Мікалаеўшчыне і іншых месцах. Звольнены настаўнікі засталіся без сродкаў, груба выштурхнуты сваім начальствам з роднага ім вясроддзя. Наш абавязак, таварышы, даспамгчы ім. У нашых руках ёсць сродкі, і адным з такіх сродкаў з'яўляецца байкот іх месца. Хто з вас ужо на месцы звольненага, спышыцеся заявіць дырэктару сваю адмову, спасылаючыся на гэтую адозву; каго прызначаюць — адмаўляйцеся, памятайце, што калі хто зойме месца звольненага, то не дыркіцца, а ён штурхае таварыша на вуліцу... Таварышы, малады настаўнікі! Салідарнасць, дружба і праўда павінны быць нашым дэвізам. Не веча будзе так, як цяпер. Не веча будзе таптва нашых свяшчыннага правы. Усе грамадства глядзяць на тое, як вы аддучыцеся на заклік таварышаў!».

Як указваецца ў аб'яваваўчым акце, гэтая адозва была знойдзена ў аднаго з кіраўнікоў Карэліцкага вальскага Камітэта Мінскай акруговай сялянскай арганізацыі пры РСДРП. Яна была напісана ад рукі і ўзброена пры дапамозе тэкстаграфа.

«Часовае бюро» разаслала таксама асабіста ўсім настаўнікам, якія занялі месцы звольненых, звароты з прапановай пакінуць гэтыя месцы. Такі-ж зварот атрымаў і настаўнік Белазорскі, які заняў месца Коласа ў Верхнемяскае народнае вучылішча.

«Міласцівы гаспадар! — таварышася ў зварот. — Часовае бюро Мінскай групы настаўнікаў просіць вас неадкладна падаць прашанне аб пераводзе вас у другое вучылішча, бо занятае вамі месца настаўніка Канстанціна Міцкевіча аб'явава пад бай-

котам. Аб вашай адмове будзьце ласкавы аб'яваць у мінскай газеце «Голас правіны». Таварыска салідарнасць патрабуе гэстага. Вам даецца тры дні тэрміну. Кады вы адмовіцеся, супраць вас будучь прыняты суровы меры».

Аднак, замест таго, каб заявіць аб сваёй салідарнасці з таварышамі па професіі і пакінуць занятае месца, Белазорскі звярнуўся ў рэдакцыю газеты «Голас правіны» з пісьмом, у якім выстаўляў «сахвярля палітычнай барацьбы» і слязім прасіў абараніць яго ад «галту». Як відаць з аб'яваваўчага акта, на гэты пісьмо звярнуў увагу Мінскі губернатар. Ён дурчы прыстаў другога стану Ігуменскага павету прыняць меры па ахове Белазорскага Здраднікаў, такіх, як Белазорскі, «чы галава нізка клоніцца перад чышкаю станавага прыстава, чыя рука моцна спіскае руку «каўнера» і чырвоных штуроў». Колас пазней гвеша заклікаў у артыкуле «Аб народным вучышчы».

У працэсе вядзення следства з 13-ці ўдзельнікаў сходу ў Мікалаеўшчыне аб'явававанне было знята і толькі пяць чалавек у тым ліку і Колас, былі аб'явававаны «ў тых ці іншых актыўных дзеяннях, накіраваных на змяненне існаючага ў Расіі грамадскага і палітычнага ладу». Аб'явававанне супраць Коласа ў апошняй рэдакцыі сфармуліравана было наступным чынам:

«Селані Сверханскай вальсі Мінскага павету і губерні Канстанцін Міхайлаў Міцкевіч, 23 год, внаваўць у тым, што, прамаваючы ў межах Мінскай губерні, уступіў у алачыннае сугаварства, якое прыводзіла сабе найменаванае «Усерасійскі саюз настаўнікаў і дзёноў па народнай асветы» і заведана ў яго, пасадунага, існуюча мэтаю сваёй дзейнасці звяржэнне існаючага ў Расіі грамадскага ладу; пры гэтым дзе дзядзінна алачыннай мэты гэстага сугаварства ён... стварыў асобую «станючую групу», 9 ліпеня 1906 года з'явіўся ў сяло Мікалаеўшчыну (Нікольск) Мінскага павету, у памяшканне мясцовага на роднага вучылішча, дзе разам з іншымі, склаў пратакол аб далучэнні да Саюза і паставіў распуасуджваць ізаю яго срод народных настаўнікаў, прыцягваў іх у члены апошняга і актыўна імкнуча дз звяржэння грамадскага ладу шляхам непасрэднага ўплыву на сялян, а для зносіна паміж сабою абраць «бюро групы» і, акрамя гэстага, уласнаручна ўзнавіў пры дапамозе тэкстаграфа адозву пад загалоўкам «Да ўсіх настаўнікаў і настаўніц народных, царкоўна-прыходскіх і іншых вучылішч», якая заклікала народных настаўнікаў да абрання дэлегатаў ад усіх настаўніцкаў губерні на з'езд у перыяд часу ад 25 снежня 1906 года па 7-е студзеня 1907 года і, паставіўшы да ведама таварышаў аб... становішчы ўстаноўчай групы, узбуджаў іх да ўдзелу ва «Усерасійскім Саюзе настаўнікаў», а таксама ўласнаручна адрававаў «звароты» настаўнікам, якія занялі месцы пасля звальнення яго, пасадунага, і Федарава».

Як вядома, адозву «Да ўсіх настаўнікаў і настаўніц народных царкоўна-прыходскіх і інш. вучылішч» пісаў не Колас, а настаўнік Жук. Аднак Колас хоп і ведаў не сапраўднага аўтара, не выдаў таварыша.

Суд прысудзіў паэта да трох гадоў з'яваўчання ў крэпасці.

Але ні турэмнае пакарэнне, ні складаны ўмовы барацьбы не аламалі веры Якуба Коласа ў каячэкавую перамогу народа. Яго палымныя вершы выхадзілі за турэмныя крата і заклікалі рыхтаваць сілы да новага рэвалюцыянага ўдому.

М. ЦІКОЦКІ.

Афармленне спектакля

Вельмі часта здараецца так, што ў тэатральных рэцэнзіях імя мастака толькі ўпамінаецца, альбо аб яго працы размова вядзецца вельмі агульнымі словамі. А між тым роля мастака ў тэатры даволі значная.

Мастацкае афармленне павінна адпавядаць думкам кампазітара, драматурга, удзельнічаць у стварэнні стылю і настраю ўсяго спектакля. Гэтыя задачы мастак можа выканаць тады, калі ён будзе знаходзіцца на ўзроўні перадавых ідэй свайго часу, валодаць майстарствам мастака-жывапісца і спецыфікай тэатральна-дэкарацыйнага мастацтва.

І тут важнае значэнне мае культура аскаіа.

Аскаіа, як і карціна, павінен быць мастацкі самастойным. Тэатральнаму мастаку, як і станкавісту, неабходна штодзёна пісаць з натуры, павышаць сваё майстарства, убагачаць сабе ўражаннямі і аўдэцыі па-новаму падыходзіць да вырашэння афармлення спектакля, каб палепшыць штампам. Штамп часта прыкравіваецца ў дэкарацыі так званай «тэатральнасцю», «умоўнасцю», якая з'яўляецца не чым іншым, як беднаамажэжэжэ, слабаеў кадры тэхнічных цахаў паставочнай часткі. Між тым, нават графічнае, нежывапіснае вырашэнне афармлення не можа быць рэалістычным, калі яно не адлюстраввае рэаліснасці, а стылюе пад не.

Тэхнічная закончанасць аскаіа вызначае якасць афармлення. Выключнае значэнне даывае закончанасць аскаіа оперных спектакляў, дзе ўсё афармленне будзеца на жывапісу, дзе каляровая палітра павінна перадаць гучанне музычнай палітры аркестра. Толькі па закончанасці аскаіа мастак-жывапісца можа данесці думку і майстарства аўтара да гледача.

Але, на жаль, трэба адзначыць, што ў практыцы гэта рэдка з'ява.

Па старонках часопіса

Сіла партыйнага пранікнення

Аб патрабавальнасці мастака

«Дзёнік пісьменніка», «Рабіныя будні»... Сціплая рубрыка, звычайны залюбуны. І старак не так уж багаты — напояўны 17. А працягваючы і застаючы адчуванне, што працягваючы не нарыс, не дарожныя заметкі пісьменніка, а вялікую і хвалючую аповесць. І калі думаеш, аб чым-жа напісаны гэты невялікі нарыс В. Авецкіна, дык у першую чаргу прыходзіць думка: аб творчым метаде савецкага чалавека і перш-наперш — камуніста, партыйнага кіраўніка.

К. ГУБАРЭВІЧ

В. Авецкіна часта бывае ў калгасах, расійскіх цэнтрах, у яго невучарныя запасы нагляданіяў над людзьмі, жывіцямі, і іменна ў жывіцямі ён убачыў такіх людзей, які першы сакратар райкома Бароў, яго жонка Марыя Сяргееўна, другі сакратар — Мартынаў, старшыня калгаса Апенкін, старшыня райвыканкома Руцкіна. Пісьменнік доўга наглядзеў за імі ў жывіцямі, вывучаў, і перад ім раскрыліся розныя па сваім характары і творчому метадзе людзі. Мартынаў быццём жыццём у пэспынным руху наперад, і сам чхца паспяваць за ім; саманадзейны Бароў адстаў ад жывіцямі.

На гэтым паміж імі ўзнік канфлікт, ухспіхнула барацьба. З усёй страждо яна разгарэлася ў сутычцы па пытанню хлебагарэчковага. У раёне ёсць перадавыя і адстаеыя калгасы. Першыя паспялі сабраць ураджай і разлічыцца з дзяржавай, другія з-за дрэннай арганізацыі працы зацпагнілі ўборку. Пайшла дажка, і хлеб застаўся на полі. Што-ж прапануе Бароў? Павысць групу ўраджайнасці перадавым калгасам і за іх кошт прымаць хлеб хлебцадкам.

— Я таксама ведаю, што краіне патрэбен хлеб, — адказаў яму Мартынаў. — І план раёныя мы павінны выканаць. Мы можам па-рошному выканаць. Можна выканаць так, што хоць і тута будзе потым дзе-ні-дзе з хлебам, але людзі орудуець, згоднацца: так, гэта ёсць савецкая справядлівасць. У нашых агітатараў будзе глеба пад нагамі, калі яны стануць з народам гаварыць: «Што зарабілі, тое і атрымайце». І няхай поруч, ва «Уладзе Советам», людзі ўтрая больш атрымаюць хлеба! І трэба будаваць на гэтым палітыку...

Спрачка была перанесена на бюро райкома. З валайкі цапжасцю Мартынаў адстаў ад іна правільную палітыку партыі ў гэтым пытанні.

З гэтага моманту хочацца прыгледзецца да Мартынава больш уважліва, і міжвоці ўспамінаецца пачатак нарыса, калі Мартынаў адмаўляе за Апенкіным — старшынёй аднаго з лепшых калгасаў раёна. Не без тайнай думкі Мартынаў завёў за Апенкіным гутарку аб дэмагозе адстапчым калгасам за кошт перадавых. Апенкін не вытрымаў.

— Ты не палудзі, Пётр Ларыёнавіч, што я скарэцічаю. Чаму не дапамачы калгасу, калі няшчасце пасцігла людзей, град, скажам, ці паводка? Пойдзем насуперак.

«Новы мир» № 9.

Мар'і Сяргееўне сваю думку пра Барова: «Вось ён хвалюецца, клопціцца, націскае, каб выпарары, і каб незалі, усяляючы планы выканавы, а ці блізка да сэрца ён прымае ўсё гэта?.. А можа, ён толькі пра сябе думае? Не выканае воль гэта і воль таго — на дрэным рахунку ў абкоме будзе раён і ён, сакратар. Пляма ляжа на яго службовую рэпутацыю».

Барацьба Мартынава з Баровым — не простая службовая сутычка. Гэта—схватка творчасці і рудыні.

Забірощіні умению В. Авецкіна наглядзець за жывіцямі. У яго востры, пранікнёны позірк. Такі позірк уласцівы пісьменніку, які вывучае жывіцём партыйныя пазіцыі, бо партыя вучыць бацьцём жывіцём ва ўсім багатым супярэчлівым, у незатухаючай іх барацьбе. Можна сустрэць такіх калгасяў, такіх калгаснікаў, сакратараў райкомаў, якіх сустрэў В. Авецкіна, і нічога не ўбачыць, калі не будзеш узброены сілай партыйнага пранікнення ў жывіцём, калі не будзе янага разумення тыповага, аб якой гаварыў т. Маленкоў на XIX з'ездзе партыі. Тыповае — іменна ў барацьбе новага са старым, у пераадаленні коснасці, рудыні, у творчых пошуках чалавека — камуніст ён ці звычайны савецкі чалавек.

У новым, свежым ракурсе наглядзеў В. Авецкіна на жывіцём, і колькі новага ўбачыў ён сам і прымусяў убачыць нас!

Многа думак узнікае, працягваючы гэты нарыс. Думаеш, наколькі ўсё-ж багата наша жывіцём сапраўднымі, а не выдуманымі тыпамі людзей! Мімавольні ўспамінаюцца шматлікія наўданы ў нашай прэсе і драматургіі ў пачае вобраза камуніста, партыйнага кіраўніка.

Чаму так хвалюе Мартынаў у нарысе В. Авецкіна? Ды таму, што ён амагаецца за лінію партыі, глыбока пранікае ў жывіцём і творча пахлываецца да яго.

А ці можа хвалюцца вобраз такога партыйнага кіраўніка, для якога няма нічога цяжкага і складанага.

Усё для такіх кіраўнікоў проста і лёгка, у іх загада на ўсё ёсць татова рэчка. Літаратурныя прататыпы Мартынава часам пабуляюць здольнасці думачы, аналізаваць, з глыбокай партыйнай страждо адстапачы пазіцыі партыі і з такою-жа страждо праводзіць іх у жывіцём.

Зменены Статут партыі, які абавязвае кожнага камуніста, а тым больш партыйнага кіраўніка, быць палымным праваніком ліні партыі, ставіць перад пісьменнікам задачу стварэння дзейных, глыбока жывіцёмных вобразаў камуністаў, і Мартынаў у нарысе В. Авецкіна ў поўнай меры набліжаецца да такога вобраза.

У ім адчуваецца іменна таа сіла партыйнага пранікнення ў жывіцём, якая характарызуе кожнага перадавога камуніста, кожнага перадавога савецкага чалавека, якая павінна характарызаваць і кожнага пісьменніка.

Апаваданні Ігната Дуброўскага даволі часта друкуюцца на старонках часопіса «Беларусь». Трапляюцца сярэд іх добрыя, цікавыя творы, трапляюцца і менш удачныя. І гэта, як быццам, з'ява заканамерная. На шляху пісьменніка сустракаюцца ўданы і наўданы. Рост яго, як і ўсякі рух, адбываецца і раўнамерна, і штуршкі; сустракаюцца часовыя адступленні, сядам за якімі ідзе крок наперад. Ва ўсім разе, творы І. Дуброўскага сведчаць аб бесспрэчных здольнасцях аўтара, аб яго веданні жывіцём, асабліва жывіцём новай калгаснай вясці, аб яго доволі трапнай назіральнасці, як мастака.

І аднак ёсць адін недахоп, характэрны для большасці твораў І. Дуброўскага, паставіцца да яго аб'явавае — значыць быць аб'яваваемым да творчага лёсу пісьменніка, а ў сувязі з тым, што недахоп гэты, па нашаму перакананню, у той ці іншай меры ўласцівы даўка не аднаму І. Дуброўскаму, то значыць — быць аб'яваваемым да росту і развіцця нашай беларускай прозы. Для прыкладу звернемся да аднаго з апошніх апаваданняў І. Дуброўскага — «Ад шагата імя».

Што складае сюжэтную аснову гэтага апавадання?

Савецкі вучоны, прафесар Віктар Ільіч Ганчаровіч у выніку ўпартай шматгадовай лабараторнай работы вынайшаў эфектыўны антыбіётых супраць востразаразнай хваробы. У яго рабоце неспрэчным ўдзел прымалі дацэнт Якушэнка і лабарантка Тамара Жулай. Новы антыбіётых, выпрабаваны толькі на лабодоследных мышах, вядома, негль было прымяняць, не прарывушы яго паліэдрне на людзях. З некалькіх наміжкі старога вучонага яго памочнікі Якушэнка і Жулай згадаліся, што Ганчаровіч мае намер праверыць эфектыўнасць новага лячобнага сродку асабіста на сабе і, хвалючыся за здароўе вучонага, адзіну у тымне ад другога парашылі апырэць Ганчаровіча і прывясці хваробу сабе. На разу прычын сталася так, што Якушэнка не змог гэтага зрабіць, а ўвала сабе мікробы заразнай хваробы толькі адна маладая лабарантка. У выніку яна моцна захварэла. Ганчаровіч і Якушэнка праз некалькі дзён засталі яе амаль пры смерці. Усё, аднак, скончылася пачынае: новы антыбіётых вучонага вяртаваў дзвучыню.

Як бачым, чытач апавадання меў намер раскрыць перад ўзгатам высокі маральны якасці малых савецкіх вучоных, паказаць праз высокародны подзвіг Тамары Жулай гераізм нашай моладзі, яе адданасць ідэям савецкага гуманізма.

Наколькі-ж пераканальна здолеў аўтар раскрываць свой ідэйны замысел? Нам здаецца, што сам сюжэт апавадання няўпэнасны, ён носіць налет фальшы, надуманасці. Такоа ачужчэнне, быццам аўтар пісаў свой твор у разліку на «ахі» і «охі» сентыментальных бабулак, а не для мужных і простых савецкіх людзей. Да таго-ж, сюжэт гэты аўна не новы, даўно «Беларусь» № 9.

У. КРАУЧАНКА

Ужо намі не раз чуты, знаёмы ў іншых варыяцях. Але пакінем праўдападобнасць сюжэта на сумленні аўтара, дапусцім, што ўсё гэта так і было ў жывіцём, дапусцім жывіцёмсць такога напружанага і трагічнага збегу падзей у асяроддзі нашых малых вучоных-патрыётаў. Галоўная заганна апавадання ў іншым — у яго мастацкай непераканальнасці, у выключнай слабасці мастацкіх сродкаў аўтара. У апаваданні тры гераі, але гэта не жылія людзі, а нейкія неакрэсленыя цені.

На самай справе, што расказана нам аўтар пра галоўную, на сутнасці, гераіню апавадання Тамару Жулай? Воль першае ўпамінаанне пра яе: «... Дзвужуралі па чарзе дацэнт Якушэнка, лабарантка Тамара Жулай, а ў ноч, калі чакаў выхад доследа, нярэдка ў лабараторыі заставаўся сам прафесар...». Воль другое: «Хутка прышла лабарантка Тамара Жулай. На дарученню Віктара Іванавіча яна хадзіла з рапыці ў клініку рабоды нагляданні за дзеньмі...».

Мы не бачым ні знешняга вобліку, ні ўнутранага свету, ні думак, ні імкненняў гэтай дзвучыні ў іх жывіцёмнай паўнаце і складанасці. Пра не дзе-ні-дзе ў творы толькі ўпамінаецца, але настолькі коладна, бістрасна і нецікава, што выклікае прыкрасць. Як-жа можа чытач паверыць у літаральна нечаканы подзвіг Тамары Жулай, хвалюцца за яе жывіцём?

Як вядома, жанр апавадання — адзін з складаных жанраў літаратуры. Апаваданне павінна мець самую строгую і дакладную кампазіцыю, востры напружаны сюжэт, у ім не можа быць месца не толькі лішняму вобразу, сцэне, якія не маюць непарэчнага дачынення да асноўных падзей і твора, яно не церпіць лішняга сказа і новага слова. Мова апавадання павінна быць лаканічнай, дакладнай, вобразнай, па-сапраўднаму мастацкай.

З гэтага пункту гледжання апаваданне «Ад шагата імя» вытрымлівае крытыку. Іго загалавы якарэ і з'яўляецца незвычайнае многаслоўе, прычым пустое, непатрэбнае многаслоўе, паўнейшая аморфнасць і расцягнутасць сюжэта. Зусім, скажам, лішняй з'яўляецца сцэна, якой пачынаецца апаваданне — карціна, як

прафесар, забяўляючыся, лавіў у пастку мышай. Вядзе, што аўтар і сам падсвідомачу ачуў не непатрэбнасць, але спробы абгрунтаваць яе існаванне мэты не дасягнулі.

Да вялікага здзіўлення, алаваецца, што адзін з грох гераю апавадання, дацэнт Якушэнка, таксама не нясе няякай нагрукі ў творы, з'яўляецца лішнім і непатрэбным. Ці-ж даравална аўтару такая неперадуманасць у падыходзе да сваёй працы, аб'яваваецца і да свайго твора і да чытача?

Па волі аўтара гераі апавадання нешта робяць, рухаюцца, гавораць, але рухаюцца яны, як лялькі ў лялечным тэатры, механічна, з дапамогай вярчачых аўтара, а гавораць між сабой лозунгамі і заклікамі.

Аўтарская мова ў апаваданні таксама цяжка, нягэрабная. Ёсць і кур'ёсныя аўтарскія «вынаходкі»: «Ён адчуваў сабе так, нібы яго моцна ўдарылі, але не з таго боку, адкуль ён чакаў...», «...Ён з болей у сэрцы глядзеў на распалены твар лабаранткі...», «...Па паранчэнню... разваліліся багатыя густыя кусты бэзу». Дзе ўжо тут гаварыць аб дакладнасці мовы, калі аўтар ставіць у радок першыя трапішыя пад руку словы, забываючыся аб іх сэнсе.

У чым, на нашу думку, прычына першачай наўданы І. Дуброўскага? Яна, творца за ўсё, у недаравальнай паспешлівасці аўтара, у яго непатрабавальнасці да сабе, як да мастака.

Вяда паглыбляецца тым, што гэта не выдалі і не выключэнне, што такіх-ж недахоп уласцівы і многім іншым творам І. Дуброўскага. А калі азірнуцца і быць шчырым, то граба скажам, што ў поўнай меры, яны, гэтыя недахопы, уласцівы і некаторым творам іншых нашых малых і немалых пісьменнікаў.

Беларуская літаратура рыхтуецца да свайго вялікага творчага экзамена — дакладна беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве. Крыўда, вельмі крыўда за нашу крытыку, якая паранешаму праяўляе здзіўляючую пасіўнасць да наўдэных пытанняў творчага развіцця і росту нашай літаратуры, не робіць сур'ёзных спроб пагаварыць аб мастацкім боку новых твораў, аб мастацкай патрабавальнасці пісьменнікаў, не ўзімае ніволатна такога пытання на вышнім шырокім творчым дзекуюці, якая-б усьляхнула і ўхвалявала ўсё пісьменніцкую граматнасць.

Па пройдзеных сцежках

Апаваданне Алены Васілевіч «Бабіна лета» не пабуляе на трашчых дэталей, месцамі ў ім адчуваецца свежасць мовы, ёсць даволі цікавыя замалёўкі. Аднак у цэлым гэты твор выклікае незатропны паранчэнні ў чытача, асабліва ў таго чытача, які знаёмы з творчасцю пісьменніцы.

Пакінем у баку тое, што ад прыветнага эпизода папахвае наўнасцю, а

пайдем далей. Любоўяны пацудзі Варвары і Алеся з кожным днём мацнеюць, становяцца бурнымі. Ён і яна не могуць жыць адзін без другога, пры сустрачкі імкнуча да самах палымных прыстач.

Цяпер сшытаць-бы ў чытачоў, што гэта за людзі, Варвара і Алеся Мята? Кожны сказаў, што гэта, вядома, ілчэ маладая людзі, поўная-жважыя пацудзіў.

На самай-жважыя гэта даўка не так. Сын Мяты Андрэй ітца да вайны вучыўся ў інстытуце, у вайну партызанні і закончыў вучобу адразу-ж пасля вайны. Значыць, тады яму было малае 24—25 год. У апаваданні аповесца перачаніць, калі ў Беларусі пачыналася аб'яднанне калгасаў. Гэта, прыкладна, пачалося 30—31 год. Паўстае пытанне, у якім-жа ўзросце быў у гэты перыяд Андрэй бацька?

У Варвары сын Косца канчае сямігадку, дачка Валя — тэхнікум.

Мы не за тое, каб людзі ў такім узросце не жаніліся, мы прызнаем, што добры сардэчныя пацудзі могуць быць і ў такім узросце. Аднак інтымныя ўзаемаадносны паміж палымнымі людзьмі будуць больш сціплымі, больш стрыманымі. Калі-ж гераі твора прышліваюцца неўдасцяжна ім якасці, то гэта выклікае недавер'е ў чытача.

Чаму так атрымалася ў зодной пісьменніцы Алены Васілевіч? Нам здаецца, таму, што яна, асабліва ў апошні час, слаба вывучае жывіцём, імкнецца жывіцём сваімі старымі літаратурнымі запісамі.

У падцверджанне таго, што А. Васілевіч у сваім новым творы не заўсёды ішла ад жывіцём, можна прывесці і яшчэ адзін прыклад.

Сакратар райкома партыі Лазава дае старшынё калгаса Мяде такую ўстаноўку, на лумку аўтара — правільную: «Пачынайце... Пачынайце, кажа, і ўсё. Праз тры гады, кажа, вы сваю «Перамогу» зможаце перабудаваць па плану гарадскога пасёлка. Сваа цэгла, дарэмна і колькі хочаць... Ды за вамі, кажа, пачынае, агарашыцца яшчэ не адзін калгас. Адным словам, Вава, возьмецца за будаўніцтва свайго цагельнага заводу».

Каму не вядома, што цяпер калгасы аддаюць галоўную ўвагу максімальнаму расшырэнню сваёй асноўнай вытворчасці: усеямерна павышаюць ураджай, развіваюць жывьзатрадаўлю. А будаўніцтва гарадскіх пасёлкаў і цагельных заводаў — справа не сёмінага дня.

Каму не вядома, што цяпер калгасы аддаюць галоўную ўвагу максімальнаму расшырэнню сваёй асноўнай вытворчасці: усеямерна павышаюць ураджай, развіваюць жывьзатрадаўлю. А будаўніцтва гарадскіх пасёлкаў і цагельных заводаў — справа не сёмінага дня.

Воль яе ашэвае А. Васілевіч узнікненне сардэчных пацудзіў у Варвары і ў Алеся Мяты: «Ну, што, здаецца, можа быць нязначнай запалкі, ну няхай не адной запалкі, а нават цаглага карабка запалак? А воль-жа здолела гэтая запалка, ці няхай сабе і цэлы карабок, запаліць у двух чалавечых сэрцах палаж, да яшчэ які! Праўда, нават гэта быў слабы вольны агенчык, сваяго тыпкі іскаркі. Але як умее час раздзьмухваць гэтыя іскаркі, у які палаж рываўце!»

Воль яе ашэвае А. Васілевіч узнікненне сардэчных пацудзіў у Варвары і ў Алеся Мяты: «Ну, што, здаецца, можа быць нязначнай запалкі, ну няхай не адной запалкі, а нават цаглага карабка запалак? А воль-жа здолела гэтая запалка, ці няхай сабе і цэлы карабок, запаліць у двух чалавечых сэрцах палаж, да яшчэ які! Праўда, нават гэта быў слабы вольны агенчык, сваяго тыпкі іскаркі. Але як умее час раздзьмухваць гэтыя іскаркі, у які палаж рываўце!»

Воль яе ашэвае А. Васілевіч узнікненне сардэчных пацудзіў у Варвары і ў Алеся Мяты: «Ну, што, здаецца, можа быць нязначнай запалкі, ну няхай не адной запалкі, а нават цаглага карабка запалак? А воль-жа здолела гэтая запалка, ці няхай сабе і цэлы карабок, запаліць у двух чалавечых сэрцах палаж, да яшчэ які! Праўда, нават гэта быў слабы вольны агенчык, сваяго тыпкі іскаркі. Але як умее час раздзьмухваць гэтыя іскаркі, у які палаж рываўце!»

Воль яе ашэвае А. Васілевіч узнікненне сардэчных пацудзіў у Варвары і ў Алеся Мяты: «Ну, што, здаецца, можа быць нязначнай запалкі, ну няхай не адной запалкі, а нават цаглага карабка запалак? А воль-жа здолела гэтая запалка, ці няхай сабе і цэлы карабок, запаліць у двух чалавечых сэрцах палаж, да яшчэ які! Праўда, нават гэта быў слабы вольны агенчык, сваяго тыпкі іскаркі. Але як умее час раздзьмухваць гэтыя іскаркі, у які палаж рываўце!»

Чытаючы аповесць

Зацікаўленасць да аповесці Міколы Гамолкі «Дзень добры, школа!» пачынаецца

з таго, што ён адкрываецца адзін з нумароў «Полымя». За апошнія некалькі год амаль не было выпадку, каб часопіс змяшчаў творы для дзяцей.

... Прачытаныя першыя старонкі. Ішчэ не ведаеш, аб чым будзе історыя ў аповесці, якія новыя гераі паўстануць перад табай, а ўжо з прымянасцю адзначаеш адну акалічнасць. Ведаючы ранейшыя прататыпы творы М. Гамолкі (некалькі апаваданняў для дзяцей і невялікую аповесць «Лета ў Калінаўцы»), бачыш, што тканіна новага твора пісьменніка стала лепшай: раўней, без нечаканых віроў і водмелляў, ідзе палым апавадання, не траба, пацешыць, аспрабавіцца да канца думкі праз нахасак пастаўленыя словы, як гэта было часта ў ранейшых творах М. Гамолкі. Праўда, і ў гэтай аповесці, і ў пачатку і далей, яшчэ часамі спатыкаешся, як на камень, на недакладны пахінуты на дароце, на такіа скажам: «Здавалася, за кожным акном былі расчынены насцезе гарачыя «вогненныя пецы», або: «Як быццам не адбылося ніякага адарвання» (сак і хочацца—рэдактарская звычайна—выправа на працешынае: нічога не здарылася), або: «Твару на вас няма» (не зразумееш, пакуль не перакладзеш на рускую мову). Але, зрэдку спатыкаючыся, ідэш далей, зацікаўлены ўжо гераі.

З Новай Кахоўкі, дзе ён пабыў разам з пшытаганамі, вяртаецца Косця Дубовік. Іго радасна сустракаюць таварышы, а якімі ён праз некалькі дзён пачне вучыцца ў 6 класе. І толькі адзін хлопчык — а вядомы ў вёсцы зааіра — Віктар Калючка, які і новую настаўніцу сустрэў свёстам, спатыкае Косцю непрыязна. Па жывіцём вучоба. У аповесці падаецца першы ўрок, які праводзіць Марыя Мікалаеўна. Урок зацікаўлівае вучняў, выклікае сімпатыі да новай настаўніцы рускай мовы. Настаўніца-ж а першага вынікта жывіцём да сабе сімпатыі і ў чытача, калі звыклае да тое, што яна, ідучы на ўрок і ўбачыўшы, што дзверы ў класе зачынены, разважае не зусім сціпла: «Вучні ведаюць: зараз яе ўрок».

«Полымя» № 9.

Ул. ШАХАВЕЦ

І няўжо іх не разбірае цікаўнасць, не хвалюцца яны перад першай сустрэчай з ёю? Тут-жа адбываецца чарговая «сустрэчка» настаўніцы з Віктарам Калючкам: падкінутая на стол запіска, запущаным над класам паліграфічны планер.

Шляхі і сродкі перавыхавання, нам здаецца, выбраны аўтарам правільна: гэта ўздзеянне школьнага калектыва, піонерскай арганізацыі, растлумачальная работа настаўніцы, наведванне ёю бацькоў і ішч. Калі гаварыць аб мастацкай пераканальнасці ў пачае працэса завыхавання, то, на жаль, прыдзецца запываць, што вялікіх дасягненняў тут у М. Гамолкі няма. Перавыхаванне Віктара ідзе нейкімі незразумелымі скачкамі. То ён ужо крыготым голасам проціць: «— Я прашу... прашу мяне пакінуць у зван'і», відаль, каючыся ў сваіх бліжніх паводзінах, то праз нейкі час у яго ўзнікае зноў «схільнасць да свавольства», гэтым зноў ён ледзь не б'е сябе ў грудзі: «Любоае пакаранне выносьце — я віванаты», і раптам атрымлівае двойку на літаратурнаму чытанню, вельмі хутка выпраўляе яе на прылёрку і г. д. Зусім неспраканальным і лішнім нам здаецца раздзел «Валейбалісты». Вельмі хутка робяцца цапкам «добравыхаванымі» Сярожа і Галіна.

Чаму-ж у дзяцей часамі бываюць так званыя няправільныя паводзіны? Адна з прычын — няправільнае выхаванне ў сям'і, гаворыць аўтар, паказваючы гэта на прыкладзе з Галінай. Нельга з ім не згадзіцца. Але воль мы чытаем цікавыя, добра напісаныя раздзелы «Чыя лёта ў класе», «Кінамеханікі» і аналозім другую прычыну — простую, жывіцёмную, мы скажам-б, чалавечую. У дзяцей ілчэ моцны жывіцёмны вольч, яны не заўсёды могуць адзрвоціць добрае ад дрэннага, ім хочацца пасвабоцца, часамі і залішне, у іх узросце характар ішчэ не сфармаваны. Правільнае назіранне! Воль гэта, на нашу думку, і навінен у першую чаргу мець на ўвазе педагога, бо яго галоўная задача ў гэліне выхавання — фармаванне характараў ўсіх дзяцей, а не толькі «ндобравыхаваным». Шкада, што гэтая думка не атрымала ў аповесці дастаткова развіцця.

Дзеці ў аповесці паказаны не ізалява-

на ад дарослых. Пасля знаёмства з настаўніцай Марыяй Мікалаеўнай мы неўзабаве знаёмімся з бацькам Косціка Дубовіка, крыху пазней — са старшай піонеркай Святлавай Архілаўнай, з маткай Віктара Калючкі, з іншымі настаўнікамі. Праўда, усё гэтыя вобразы, акрамя Марыі Мікалаеўны, эпізодычныя, але амаль для кожнага з гэтых гераюў ў аўтара знаходзіцца некалькі добрых слоў, асабліва для маткі Віктара і бацькі Косціка, з якім мы знаёмімся ў раздзеле «Бацька дае параны». Дарэчы скажам, што наогул добры гэты раздзел самазваны канцоўкай. Чытаем: «Неўзабаве да слыху Косці данёся судзейскі свісток. На пляцоўцы пачыналася іпра. І як ні была спакуселівай думка далучыцца да валеібалістаў, вачаты (гэта той-жа Косця Дубовік — вачаты 6 класа. — Ул. Ш.) усё-ж вярнуўся ў хату, каб ішчэ раз як след прадумаць план работы піонерскага атрада». Ну, навошта-ж супрацьстаўляць законнае жаданне хлопчыка пагуляць з «суровай неабходнасцю» сядзець над планам! Лепш было-б, каб у яго ханіла часу і для таго і для другога.

Мінаем напісаны некалькі калейдаскапічна раздзел «Дзве дзвучыні», у якім нас здзіўляе выбар гэтых заняткаў школьнага літаратурнага гуртка («Тэамянічы востраў» Жуль Верна), і трапляем на расказ Косці Дубовіка пра Кахоўку. Паказваючы, як крыху наўна, па-дзіцячаму, але з гарачай зацікаўленасцю ўспрымаюць чатырохкласнікі гэты расказ не на многа старэйшага за іх таварыша, М. Гамолка выявіў тут, як і наогул у аповесці, не блэга веданне псіхалогіі дзяцей, якіх характарызуе непасрэднасць у паводзінах і думках, светлы, часамі нават некрытычны-бяздумны погляд на жывіцём, выслажаныя пазіцыі настрой. Для абыктунасці скажам, што не ўсё жарты ў аповесці ўданыя, трапляюцца і такія, ад якіх хочацца не ўсімхадца, а крытыкаваць аўтара. Не прыкладу: «Ведаець: зараз не толькі вылучаюць хворыя вочы, але калі захачуцьца ілчэ лішняе вока, дык зробіць... Медыцына ў нас усё можа...»

Прачытана палова аповесці. Вядома ўжо тэма, адгадана, як будучы развіваецца падзеі далей, азначыліся асноўныя вобразы. Паспяваеш палюбіць энергічнага, развітага Косцю Дубовіка, разумнаму, чужую настаўніцу Марыю Мікалаеўну, цікавае ілчэ Віктара Калючкі, задовольна, што знаёмімся і з іншымі гераімі.

І толькі, спаткаўшыся з Васільком Падгорным,

Перасоўны рускі тэатр драмы і камедыі пры Беларускай тэатральнай гаспадарцы ў 1948 годзе. За гэты час ён наведаў шмат населеных пунктаў Беларусі і пазнаміў са сваімі спектаклямі вялікую колькасць гледачоў. Калектыў тэатра — часты госць у калгаснікаў. Так, у чэрвені 1952 г. тэатр паказаў спектакль «Пяноць жаваранкі» калгаснікам Асіповіцкага раёна. На спектакль у сельскі клуб мястэчка Ліпневічы'а'ехаўся больш 300 перадавікоў сельскай гаспадаркі і яшчэ бліжэйшыя калгаснікі.

Добра ацаніў работу калектыва і калгаснікі Пухавіцкага раёна. Знамянальнай і хваляючай для артыстаў тэатра была сустрэча з перадавікамі вядомага калгаса-мільянера «Рассвет».

Такіх прыкладаў з жыцця перасоўнага тэатра можна прывесці многа. Калектыў выязджаў і за межы рэспублікі. Ён з поспехам гастрываваў на Савецкай Прыбалтыцы і ў Калінінградскай вобласці.

Анак творчае жыццё тэатра мае вельмі сур'ёзныя недахопы. У тэатры адсутнічае лютая і прынцыповая рэпертуарная анія. Побач з п'есамі «Пяноць жаваранкі», «Беспасажніца», «Хто вінаваты?», рэпертуар тэатра нізакласныя п'есы «За гарызонтам», «Аповесць аб невядомым», «Сёстры», «Страчаная дом». І калі добры спектакль «Хто вінаваты» прайшоў 119 разоў, то такая нізакласная п'еса, як «Сёстры», была паказана 160 разоў. Цяпер тэатр паказвае чатыры п'есы: «Пяноць жаваранкі» К. Крапіва, «Зямны рай» О. Васілева, «За гарызонтам» Гайдзенкі і Беркуна, «Ноч памылак» О. Гольдсмита.

Спектакль «Пяноць жаваранкі» мае шараг станоўчых якасцяў, якія абумоўлены ў першую чаргу асмстоўнай п'есай. Але ў ім ёсць і сур'ёзныя памылкі. У спектаклі (рэжысёр А. Струнін, мастак Ц. Кінін) адсутнічае атмасфера жыццёвай прады. Канфлікт раскрыты недастаткова, не выяўлены новыя рысы ў характары савецкага чалавека. Спектакль не мае дакладнага сцэнара, бо рэжысёр не выявіў асноўнай ідэі п'есы. Адбылося гэта, граба меркаваць, з прычыны нявядання рэжысёрам сапраўднага жыцця сённяшняй вёскі. Вобразы распрацаваны неглыбока, не выкарыстаны магчымасці актараў, няправільна расставлены акцёрскія сімы. Артмстак Г. Лаўровым недапрацавана роля Пятлыяна, а гэты вобраз мог-бы стаць удачай спектакля. Не задавальняе выкананне ролю Аўдоцы Захаравы артысткай Т. Бандарчык. Вобразу нехалапа чалавечай цеплыні, таму ён

атрымаўся ў паўнай меры сухім і ма-нерным.

Дэкавітацыя, воля і чужасць — гэтыя рысы ў вобразе другога сакратара абдма Палавечіка арт. М. Бярозкіна паказвае даволі пераканальна. Аднак яго Палавечік зашліце суровы і стрыманы. Не прагучэў уласцівы Палавечіку гумар.

Афармленне спектакля невыразнае, за выключэннем кабінета сакратара абдма партыі. Даволі дз'ўна паказвае мастак рысы адсталяцы, уласцівыя вобразу Пятлыяна. Значную частку сцэны ў другой карціне (праўленне калгаса) займае нешта нахштат вельзарных заседаў, якія, вядзі, павінны паказаць, што Пятлыяна настолькі заняты думкамі аб хлебе, што адно са сховішчаў для яго ён зрабіў непарэды ў калгаснай канторы (!).

Камедыя класіка англійскай літаратуры XVIII стагоддзя Олівера Гольдсмита «Ноч памылак» (рэжысёр А. Струнін і мастак Ц. Кінін) пастанавлена ў раздэ момантаў уда. Аднак па віне рэжысёра спектакль вырашаны больш у забаўным плане, чым як сатырычная камедыя новага грамадства сучаснай Гольдсмита Англіі. Сучаснае гукаенне гэтага рэалістычнага твору рэжысёрам не знойдзена, хоць асобныя актёрскія ўдзачы давааі для гэтага магчымасці.

Апошняя работа тэатра — спектакль «Зямны рай» па п'есе О. Васілева. Спектакль пакуль што яшчэ сыры і патрабуе сур'ёзнай працоўкі. Неабходна сказаць, што рэжысёр М. Моіс'ін здолеў дастаткова пераканальна ўвасобіць п'есу ў сцэнічных вобраах. П'еса «Зямны рай» хоць і мае ў сабе невялікі элемент дэтактыва ў аснове сваёй глыбока псіхалагічная. У ёй невялікая колькасць дэючых асоб, падзеі разгортваюцца ў вельмі напружанай атмасферы акупіраванай гітлераўскай Беларусі. Усё гэта гаворыць аб тым, што ў п'есе павінна быць максімальна глыбока раскрыта дэюне. Але гэтага не выдзялена, глыбокага, унутранага дэюня, якое дэюецца агульнай напружанасцю атмасферы, у спектаклі няма. Няма ў спектаклі і нацяжанага балгарскага каларыту, імені і прозвішчы вымаўляюцца няправільна.

Многім актэрам яшчэ граба працаваць у вобразе. Артмстак Г. Лаўровым недапрацавана роля Пятлыяна, а гэты вобраз мог-бы стаць удачай спектакля. Не задавальняе выкананне ролю Аўдоцы Захаравы артысткай Т. Бандарчык. Вобразу нехалапа чалавечай цеплыні, таму ён атрымаўся ў паўнай меры сухім і ма-нерным.

Дэкавітацыя, воля і чужасць — гэтыя рысы ў вобразе другога сакратара абдма Палавечіка арт. М. Бярозкіна паказвае даволі пераканальна. Аднак яго Палавечік зашліце суровы і стрыманы. Не прагучэў уласцівы Палавечіку гумар.

Камедыя класіка англійскай літаратуры XVIII стагоддзя Олівера Гольдсмита «Ноч памылак» (рэжысёр А. Струнін і мастак Ц. Кінін) пастанавлена ў раздэ момантаў уда. Аднак па віне рэжысёра спектакль вырашаны больш у забаўным плане, чым як сатырычная камедыя новага грамадства сучаснай Гольдсмита Англіі. Сучаснае гукаенне гэтага рэалістычнага твору рэжысёрам не знойдзена, хоць асобныя актёрскія ўдзачы давааі для гэтага магчымасці.

Апошняя работа тэатра — спектакль «Зямны рай» па п'есе О. Васілева. Спектакль пакуль што яшчэ сыры і патрабуе сур'ёзнай працоўкі. Неабходна сказаць, што рэжысёр М. Моіс'ін здолеў дастаткова пераканальна ўвасобіць п'есу ў сцэнічных вобраах. П'еса «Зямны рай» хоць і мае ў сабе невялікі элемент дэтактыва ў аснове сваёй глыбока псіхалагічная. У ёй невялікая колькасць дэючых асоб, падзеі разгортваюцца ў вельмі напружанай атмасферы акупіраванай гітлераўскай Беларусі. Усё гэта гаворыць аб тым, што ў п'есе павінна быць максімальна глыбока раскрыта дэюне. Але гэтага не выдзялена, глыбокага, унутранага дэюня, якое дэюецца агульнай напружанасцю атмасферы, у спектаклі няма. Няма ў спектаклі і нацяжанага балгарскага каларыту, імені і прозвішчы вымаўляюцца няправільна.

Многім актэрам яшчэ граба працаваць у вобразе. Артмстак Г. Лаўровым недапрацавана роля Пятлыяна, а гэты вобраз мог-бы стаць удачай спектакля. Не задавальняе выкананне ролю Аўдоцы Захаравы артысткай Т. Бандарчык. Вобразу нехалапа чалавечай цеплыні, таму ён атрымаўся ў паўнай меры сухім і ма-нерным.

Дэкавітацыя, воля і чужасць — гэтыя рысы ў вобразе другога сакратара абдма Палавечіка арт. М. Бярозкіна паказвае даволі пераканальна. Аднак яго Палавечік зашліце суровы і стрыманы. Не прагучэў уласцівы Палавечіку гумар.

Камедыя класіка англійскай літаратуры XVIII стагоддзя Олівера Гольдсмита «Ноч памылак» (рэжысёр А. Струнін і мастак Ц. Кінін) пастанавлена ў раздэ момантаў уда. Аднак па віне рэжысёра спектакль вырашаны больш у забаўным плане, чым як сатырычная камедыя новага грамадства сучаснай Гольдсмита Англіі. Сучаснае гукаенне гэтага рэалістычнага твору рэжысёрам не знойдзена, хоць асобныя актёрскія ўдзачы давааі для гэтага магчымасці.

Апошняя работа тэатра — спектакль «Зямны рай» па п'есе О. Васілева. Спектакль пакуль што яшчэ сыры і патрабуе сур'ёзнай працоўкі. Неабходна сказаць, што рэжысёр М. Моіс'ін здолеў дастаткова пераканальна ўвасобіць п'есу ў сцэнічных вобраах. П'еса «Зямны рай» хоць і мае ў сабе невялікі элемент дэтактыва ў аснове сваёй глыбока псіхалагічная. У ёй невялікая колькасць дэючых асоб, падзеі разгортваюцца ў вельмі напружанай атмасферы акупіраванай гітлераўскай Беларусі. Усё гэта гаворыць аб тым, што ў п'есе павінна быць максімальна глыбока раскрыта дэюне. Але гэтага не выдзялена, глыбокага, унутранага дэюня, якое дэюецца агульнай напружанасцю атмасферы, у спектаклі няма. Няма ў спектаклі і нацяжанага балгарскага каларыту, імені і прозвішчы вымаўляюцца няправільна.

Многім актэрам яшчэ граба працаваць у вобразе. Артмстак Г. Лаўровым недапрацавана роля Пятлыяна, а гэты вобраз мог-бы стаць удачай спектакля. Не задавальняе выкананне ролю Аўдоцы Захаравы артысткай Т. Бандарчык. Вобразу нехалапа чалавечай цеплыні, таму ён атрымаўся ў паўнай меры сухім і ма-нерным.

Дэкавітацыя, воля і чужасць — гэтыя рысы ў вобразе другога сакратара абдма Палавечіка арт. М. Бярозкіна паказвае даволі пераканальна. Аднак яго Палавечік зашліце суровы і стрыманы. Не прагучэў уласцівы Палавечіку гумар.

Камедыя класіка англійскай літаратуры XVIII стагоддзя Олівера Гольдсмита «Ноч памылак» (рэжысёр А. Струнін і мастак Ц. Кінін) пастанавлена ў раздэ момантаў уда. Аднак па віне рэжысёра спектакль вырашаны больш у забаўным плане, чым як сатырычная камедыя новага грамадства сучаснай Гольдсмита Англіі. Сучаснае гукаенне гэтага рэалістычнага твору рэжысёрам не знойдзена, хоць асобныя актёрскія ўдзачы давааі для гэтага магчымасці.

Апошняя работа тэатра — спектакль «Зямны рай» па п'есе О. Васілева. Спектакль пакуль што яшчэ сыры і патрабуе сур'ёзнай працоўкі. Неабходна сказаць, што рэжысёр М. Моіс'ін здолеў дастаткова пераканальна ўвасобіць п'есу ў сцэнічных вобраах. П'еса «Зямны рай» хоць і мае ў сабе невялікі элемент дэтактыва ў аснове сваёй глыбока псіхалагічная. У ёй невялікая колькасць дэючых асоб, падзеі разгортваюцца ў вельмі напружанай атмасферы акупіраванай гітлераўскай Беларусі. Усё гэта гаворыць аб тым, што ў п'есе павінна быць максімальна глыбока раскрыта дэюне. Але гэтага не выдзялена, глыбокага, унутранага дэюня, якое дэюецца агульнай напружанасцю атмасферы, у спектаклі няма. Няма ў спектаклі і нацяжанага балгарскага каларыту, імені і прозвішчы вымаўляюцца няправільна.

Многім актэрам яшчэ граба працаваць у вобразе. Артмстак Г. Лаўровым недапрацавана роля Пятлыяна, а гэты вобраз мог-бы стаць удачай спектакля. Не задавальняе выкананне ролю Аўдоцы Захаравы артысткай Т. Бандарчык. Вобразу нехалапа чалавечай цеплыні, таму ён атрымаўся ў паўнай меры сухім і ма-нерным.

Дэкавітацыя, воля і чужасць — гэтыя рысы ў вобразе другога сакратара абдма Палавечіка арт. М. Бярозкіна паказвае даволі пераканальна. Аднак яго Палавечік зашліце суровы і стрыманы. Не прагучэў уласцівы Палавечіку гумар.

Камедыя класіка англійскай літаратуры XVIII стагоддзя Олівера Гольдсмита «Ноч памылак» (рэжысёр А. Струнін і мастак Ц. Кінін) пастанавлена ў раздэ момантаў уда. Аднак па віне рэжысёра спектакль вырашаны больш у забаўным плане, чым як сатырычная камедыя новага грамадства сучаснай Гольдсмита Англіі. Сучаснае гукаенне гэтага рэалістычнага твору рэжысёрам не знойдзена, хоць асобныя актёрскія ўдзачы давааі для гэтага магчымасці.

Апошняя работа тэатра — спектакль «Зямны рай» па п'есе О. Васілева. Спектакль пакуль што яшчэ сыры і патрабуе сур'ёзнай працоўкі. Неабходна сказаць, што рэжысёр М. Моіс'ін здолеў дастаткова пераканальна ўвасобіць п'есу ў сцэнічных вобраах. П'еса «Зямны рай» хоць і мае ў сабе невялікі элемент дэтактыва ў аснове сваёй глыбока псіхалагічная. У ёй невялікая колькасць дэючых асоб, падзеі разгортваюцца ў вельмі напружанай атмасферы акупіраванай гітлераўскай Беларусі. Усё гэта гаворыць аб тым, што ў п'есе павінна быць максімальна глыбока раскрыта дэюне. Але гэтага не выдзялена, глыбокага, унутранага дэюня, якое дэюецца агульнай напружанасцю атмасферы, у спектаклі няма. Няма ў спектаклі і нацяжанага балгарскага каларыту, імені і прозвішчы вымаўляюцца няправільна.

чык у спектаклі іграе не сваю ролю. Паводле дадзеных артыстка больш правільна даручыць ёй ролю Райны — жонкі Вітана.

Прыкладна тое-ж і з артысткай Л. Федчанка. Маладая адольная артыстка ў ролю Лілі шырава, прстая. Вельмі ўдала праводзіць яна сцэну з Савай, але ўсё-ж гэты вобраз не ў тым плане роляў, якія цалкам адпавядалі-б Л. Федчанка.

Артыстка Т. Бандарчык у ролю Райны, жонкі Вітана, паказала, што выкананне ёй гэтай складанай ролю пры сур'ёзнай працоўцы можа быць цікавым.

Тэатр не мае пастаяннай базы. У сярэдзіне гэтага года ён рэпертураваў у маленькім клубе на непрыстасаванай ўмовах працяглай паездкі, а ў выпускі перыяд спектакля — у адным з пакояў тэатра оперы і балета. Нарэшце, за некалькі дзён да выпуску спектакля, тэатр трапіў на пляцоўку аднаго з лепшых клубоў горада. А былі выпадкі, калі заводзіла здаваць спектакль за адзін дзень.

Часта актэры ўпершыню бачаць афармленне і касцюмы толькі ў дзень здымкі спектакля, прычым і афармленне і касцюмы народа рыхтуюцца работнікамі неафіцыйных прафесій, асабліва — неспінашчы і касцюмаў, і афармлення. У тэатры няма грэмера, электрыка, толькі адзін работнік. На пасадах рэжысёра і касцюмера прадуе адзін чалавек.

Актёрскі састаў укамплектаваны няправільна: у тэатры вельмі мала моладзі. За ўвесь час існавання тэатраўнага іністытута з яго сцен у перасоўны тэатр прайшоў толькі адзін малады актэр — Я. Громаў.

Маршруты тэатра не заўсёды дастаткова прадуваваюцца. Вядома, нядрэнна паказвае работу тэатра ў Прыбалтыцы і ў Калінінградскай вобласці, але ўсё-ж граба больш і часцей абслугоўваць шматлікі населеныя пункты Беларусі.

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

Чаму стваралася такое становішча з перасоўным тэатрам? Таму, што Камітат па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР мала цікавіцца ім, амахваецца ад яго надзённых патраб. Камітат перадаверыў кіраўніцтва тэатрам Беларускай тэатральнай гаспадарцы, якая па сугучці не мае да яго ніякага дачынення. Ні па сваёму рэпертуару, ні па жанру п'ес, ні па форме сцэнічнай падачы свайго рэпертуара тэатр не мае нічога агульнага з тэатрамі. Ці не час Камітату па справах мастацтва аформіць гэты тэатр як самастойны калектыў і непасрэдна кіраваць ім?

П'еса аб рабочай моладзі

На паседжанні секцыі драматургаў была абмеркавана новая п'еса А. Кучара «Неспакойныя сэрцы».

Ва ўступным слове К. Губарэвіч адзначыў, як станоўчую з'яву, што ў беларускай драматургіі за апошні час з'явілася ўжо некалькі п'ес, прысвечаных рабочаю класу. А. Кучар узяў вельмі важную тэму і сабраў цікавы матэрыял, але п'еса кампазіцыйна раскіданая. Сюжэтная лінія, якая звязвае ўсе падзеі ў адзін вузел, — барацьба за пуск паточнай лініі на тэатральным заводзе, часам губляецца ў прэстэж.

Найбольш удаўся аўтару вобраз маладзёных рабочых Чарнушкі і Янкі. Мова п'есы жывая, каларытная, але часам сустракаюцца канцэпцыйныя і няўдалыя выразы.

Асноўным недахопам п'есы на думку Я. Рамановіча, з'яўляецца тое, што яна хутчэй падобна на нарыс. Аўтар многа сабраў цікавага матэрыялу, а асноўнай «зыхадачай» няма. Гэта значыць, што матэрыял недастаткова драматычна аформлены. Твор атрымаўся многатэматым.

Рэжысёр тэатра імя Я. Купалы Л. Мазалеўскі адзначыў ў сваім выступленні, што ў п'есе добра паказана фармаванне маладога рабочага класа нашай рэспублікі ў пасляваенны час. Гэта і з'яўляецца тэмай п'есы Матэрыял п'есы багаты, і па ёй можна ставіць спектакль, адлюбоўчы лічынне, надаючы яму пэўную строінасць.

У абмеркаванні прынялі ўдзел: І. Гурскі, А. Есакоў, А. Маўзон, А. Макаёнак, А. Атрошчанка. Адзначаючы станоўчыя якасці п'